

- забезпечення більш повної збалансованості позитивних і негативних грошових потоків у часі і за обсягами;
- забезпечення більш тісному взаємозв'язку грошових потоків за видами господарської діяльності підприємства;
- збільшення суми і якості чистого грошового потоку, що генерується господарською діяльністю підприємства.

Таким чином, управління грошовими потоками є складним, динамічним, багатокритеріальним процесом, що передбачає вибір і прийняття правильних управлінських рішень з багатьох варіантів, ґрунтуючись на умовах та факторах бізнес-середовища.

Інформаційні джерела:

1. Бланк И. А. Управление денежными потоками. К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с
2. Барабаш Н.С. Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменту підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 2. Т. 2. С. 164-167.
3. Ставерська Т. О., Андрющенко І. С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах: навч. посібник. Харків: ФОП Іанченко І.С., 2013. 146 с.

СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Мазуркевич Ю.О., здоб. ОС «бакалавр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **О.Г. Малій**
Державний біотехнологічний університет

За даними офіційного сайту Національного банку України, банківський сектор України продовжує стабілізуватися після пройденого воєнного року та після попередніх років реформування та модернізації. У 2023 році очікується збільшення кількості додаткової капіталізації банків, які мають проблемні активи, а також покращення фінансової стійкості сектору в цілому.

Згідно з даними Української асоціації банків, банківський сектор України у 2023 році має важливі виклики, такі як підвищення рівня кібербезпеки, розвиток фінансових технологій, а також виклики, пов'язані з розширенням ринку криптовалют.

У 2023 році очікується також зростання конкуренції в банківському секторі через збільшення кількості фінансових установ та розвиток цифрових сервісів. За даними Українського банківського союзу, це може призвести до підвищення якості обслуговування клієнтів та зменшення вартості послуг.

Кількість діючих банків у 2022 році знизилась з 71 до 67 банків, з них кількість банків з іноземним капіталом також зменшилась з 33 до 30 банків [1]. Це може свідчити про складні умови на ринку, які призвели до зменшення кількості гравців.

Стосовно частки банків з іноземним капіталом в загальній кількості банків видно, що близько половини складають банки з іноземним капіталом. Вважається, що дана частка має бути на рівні 25 %, 26-30 % - це задовільний рівень, 31-35 % - незадовільний, 36-40 % - небезпечний, а якщо 41-60 %, то це вже критичний рівень. Це означає певну загрозу для банківської системи.

З іншого боку, загальні активи банків зросли з 2343615 млн. грн. у лютому до 2625325 млн. грн. у грудні [2]. Це може свідчити про підвищення довіри клієнтів до банків, або про збільшення обсягів фінансових операцій на ринку в цілому. Готівкові кошти у банках зросли з 75710 млн. грн. у лютому до 76 725 млн. грн. - у грудні, що свідчить про збільшення ліквідності банків. Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам, зросли з 65607 млн. грн. у лютому до 46657 млн. грн. у грудні [2]. Це може свідчити про збільшення співпраці між банками, які вкладають кошти один в один, або про збільшення кількості кредитів, що надаються міжбанківськими лініями.

Кредити надані клієнтам в цілому зменшилися з 1092983 млн. грн. у лютому до 1075343 млн. грн. у грудні [2]. Однак, кредити, що надаються суб'єктам господарювання та фізичним особам, зросли з лютого до грудня. Це може свідчити про збільшення кредитування економіки в цілому. Загалом, можна сказати, що банківський сектор в Україні продовжує розвиватись, проте на ринку складні умови, що може впливати на діяльність окремих банків.

Загальні доходи банків зросли з 24944 млн. грн. у січні до 286899 млн. грн. у листопаді. Загальні витрати також зросли з 17800 млн. грн. у січні до 275 920 млн. грн. у листопаді. Прибуток банків склав 71145 млн. грн. за весь 2022 рік [2]. Найбільшою статтею доходів є процентні доходи, які складають більше половини (близько 60-70%) від загальних доходів, в залежності від місяця. Найбільшою статтею витрат є загальні адміністративні витрати, які складають більше 25-30% від загальних витрат в кожному місяці. Чистий прибуток банків у перші місяці року був позитивним, але у квітні та травні були помітні збитки. Проте, у подальших місяцях банки знову змогли отримати прибуток.

Отже, банки України мають значні доходи від процентів та комісійних операцій, але вони також мають значні витрати на адміністрування, відрахування в резерви та оплату процентів. Ці дані можуть бути корисними для аналізу фінансового стану банків та планування їхньої діяльності в майбутньому.

Обсяг кредитів корпоративному сектору останніми роками зменшувався, так з 892900 млн. грн. в 2018 році [3] до 795405 млн. грн. в 2021 році, але у 2022 році зріс до 870470 млн. грн. [2]. Частка непрацюючих кредитів знижувалась з 56,03 % в 2018 році до 36,10 % в 2022 році, однак збільшилась до 40,51% в грудні 2022 року. Обсяг кредитів фізичним особам збільшувався з 174448 млн. грн. в 2018 році до 256291 млн. грн. в 2022 році [2]. Частка непрацюючих кредитів знижувалась з 53,51% в 2018 році до 16,86% в 2022 році, але збільшилась до 32,04% в грудні 2022 року.

У 2021 році в результаті списання банками зарезервованих непрацюючих кредитів та активізації кредитування відбулося найсуттєвіше за останні роки зниження частки непрацюючих кредитів. Повномасштабна війна призвела до

суттєвого погіршення платоспроможності позичальників, а отже – до зростання частки неповернених кредитів.

Загальна тенденція зміни процентних ставок з 2018 по 2022 рік полягає у зниженні вартості кредитів. У 2018 році середня вартість кредитів складала 16,7%, а в 2022 році - 15,1% [1]. Загалом, протягом останніх п'яти років відбулося зниження процентних ставок на кредити в Україні.

Банківський бізнес є одним із найбільш динамічних секторів економіки від ефективного функціонування якого залежить розвиток інших видів підприємницької діяльності. Оскільки існує тісний зв'язок між доходом, який отримують клієнти та прибутком банку, то це спонукає спрямовувати кредитні ресурси у найбільш прибуткові галузі, освоювати нові ніші кредитування, вводити нові форми кредитних продуктів, які часто супроводжуються високою ризиковістю, що в підсумку може призвести до значних втрат. Орієнтуючись на високу прибутковість, банки втрачають ліквідність, що підвищує ризик неплатоспроможності й негативно впливає як на їх клієнтську базу, так і на всю банківську систему країни.

Згідно з офіційним сайтом Національного банку України, українські банки оцінюються різними рейтинговими агентствами, такими як Fitch Ratings, Moody's Investors Service, S&P Global Ratings, а також місцевими агентствами – Credit Rating, Expert-Rating, Rating-Agentur Expert-Rating та іншими [2].

За даними Міністерства фінансів України, рейтинги банків відображають їхню фінансову стійкість та надійність, а також є важливим інструментом для прийняття рішень щодо розміщення коштів. Рейтингові агентства використовують різні методики розрахунку рейтингу, проте всі вони враховують різні фактори, такі як фінансова стійкість, розмір банку, ефективність управління та інші.

Зокрема, Fitch Ratings використовує методику розрахунку Viability Rating (VR), яка оцінює фінансову стійкість банку на основі аналізу його балансу, прибутку, ефективності управління та інших факторів. Так, 20 січня 2023 року Fitch Ratings підтвердило довгостроковий рейтинг дефолту емітента («РДЕ») України в іноземній валюті на рівні «СС».

S&P Global Ratings використовує методику розрахунку Credit Rating, яка оцінює здатність банку погашати кредитні зобов'язання [6, 8]. Міжнародне рейтингове агентство S&P Global Ratings 6 квітня 2023 року знизило довгострокові суверенні кредитні рейтинги України в іноземній валюті з CCC+ до CCC з негативними прогнозами.

Вітчизняні рейтингові агентства також використовують різні методики розрахунку рейтингів, проте вони також враховують фактори, які є важливими для фінансової стійкості банку. 5 квітня 2023 року Рейтингове агентство «Стандарт Рейтинг» (Україна) оприлюднило інформаційно-аналітичне дослідження стабільності банківського сектору України, в якому були зібрані результати діагностичного обстеження банківської системи, основних трендів та тенденцій, які можуть суттєво впливати на розвиток банківської системи України. Діагностичне обстеження банківського сектору за останні 12-15 місяців свідчить про те, що українські банки загалом добре забезпечені власним капіталом та

ліквідністю. Діяльність банків залишається прибутковою, а зниження якості їх кредитного портфелю не є катастрофічним і частково компенсується зростанням ліквідності до рівнів, кращих за довоєнний період. Зараз немає підстав для негативних висновків про роботу українських банків, тому Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» закликає громадськість не реагувати на негативну інформацію про діяльність українських банків.

Інформаційні джерела:

1. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.minfin.com.ua>.
2. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Rozhko O.D., Marenych T.H., Onegina V.M., Belyayeva L.A., Maliy O.G. Bank Credit in Financial Provision of Agricultural Enterprises. Financial and credit Activity: Problems of Theory and Practice. Vol. 4. No 31. 2019. P.41-51.
4. Українська асоціація банків. URL: <https://uabanker.com>
5. Український банківський союз. URL: <https://ubs.org.ua>
6. Fitch Ratings. URL: <https://www.fitchratings.com/>
7. Moody's Investors Service. URL: <https://www.moody's.com/>
8. S&P Global Ratings. URL: <https://www.spglobal.com/ratings/>

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Небожина А.А., здоб. ОС «бакалавр»

Науковий керівник – д-р екон. наук, проф. **А.І. Литвинов**

Державний біотехнологічний університет

Ведення господарської діяльності нерозривно пов'язане із потребами її фінансування. Суть виробничого циклу полягає в тому, що спочатку потрібно фінансувати витрати. А їх відшкодування можливе лише згодом, після реалізації продукції та послуг, фінансування яких здійснювалось. Це призводить до розривів у часі несення витрат і надходження виручки. І тому підприємство має забезпечити свою діяльність джерелами фінансування для покриття таких розривів. Навіть якщо продукція є ліквідною та високоприбутковою. Фінансування таких витрат здійснюється за рахунок різних джерел. Найчастіше їх поділяють на власні і на зовнішні [1]. Кожні з них мають свої переваги й недоліки.

Використання внутрішніх джерел фінансування своєї діяльності є першим і очевидним вибором. До таких джерел, зокрема, відноситься власний капітал підприємства, його прибуток, кошти амортизаційного, резервних та інших фондів. Також в разі потреби може бути залучений додатковий капітал у власників (засновників) підприємства. Але провідна роль в переліку джерел належить прибутку. Саме за рахунок цього джерела формуються умови для безперебійного функціонування бізнесу в довгостроковому плані. Проблемаю при цьому є величина прибутку, якого може бути недостатньо для фінансування потреб розвитку підприємства. А також його виведення із